

IZVJEŠĆA

8. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica

Opatija, 27.-28. travnja 2006.

U Opatiji je krajem travnja održan osmi, već tradicionalni stručni skup knjižničara iz specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Organizatori su bili: Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD), Sekcija za specijalne i visokoškolske knjižnice, Nacionalna i sveučilišna knjižnica (NSK) iz Zagreba, te Knjižničarsko društvo i Sveučilišna knjižnica iz Rijeke.

Visokoškolske su knjižnice u sastavu fakulteta i drugih učilišta, a specijalne knjižnice su u sastavu različitih instituta i drugih ustanova čija je djelatnost uglavnom povezana znanstveno-istraživačkim projektima s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, ili ostalima.

Prošlih je godina mjesto održavanja skupa uglavnom bila Opatija, a u početku su domaćini bili Sveučilišna knjižnica u Rijeci i Knjižnica Saponije u Osijeku.

Do sada su se obrađivale teme vezane uz koncepciju i organizaciju specijalnih knjižnica, kao izvora i mjesta korištenja znanja. Osim toga, pažnja se posvećivala edukaciji korisnika i obrazovanju i stalnom usavršavanju knjižničnih djelatnika. Također su se analizirali knjižnični sustavi hrvatskih sveučilišta te se raspravljalo o partnerstvima među knjižnicama i izvan njih.

Ove je godine naslov skupa bio: *Nove strategije u specijalnim i visokoškolskim knjižnicama : zagovaranje i prikupljanje financijskih sredstava.*

Kao i obično, među pozvanim je predavačima bilo gostiju iz inozemstva, kolega iz sveučilišnih knjižnica, predstavnika izdavača te stručnjaka iz drugih srodnih struka.

Programom su bila obuhvaćena pozvana predavanja (domaća i inozemna), predstavljanje postera u okviru zadane teme, dvije radionice, i predstavljanje (inozemnih i domaćih) sponzora.

Osme je Dane otvorila predsjednica Hrvatskog knjižničarskog društva, Alemka Belan-Simić.

Prof. dr. Pero Lučin, prorektor Sveučilišta u Rijeci, i član europskog pregovaračkog tima, upoznao je slušateljstvo s nacionalnim akcijskim planom za povećanje ulaganja u znanost i istraživanja te o sudjelovanju Republike Hrvatske u aktivnostima Europske Unije na području obrazovnih politika.

Dr. Josip Stipanov, glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, izlagao je o problematici zagovaranja i financiranja u knjižnicama danas, s osvrtom

na funkcionalne, društvene i gospodarsko-financijske aspekte promjena u razvoju knjižnica i korištenju informacijskih izvora. Rekao je da naglasak mora biti na funkciji / usluzi knjižnice primjerenoj suvremenom informacijskom krajoliku kao i današnjem senzibilitetu korisnika – kao moguće promjenljivom procesu. Stav je dr. Stipanova da treba zagovarati takav pristup (funkciju / uslugu) knjižnice kojoj je “bitno obilježje dinamičnost, odnosno prilagodba društvenom, informacijskom i korisničkom okolišu”, pa su i načini i oblici toga zagovaranja različiti. Primjereno djelotvorno zalaganje knjižnica i kompetitivnost s drugim ustanovama i konkurentnost s obzirom na različite mogućnosti osiguranja izvora informacija, postaju temeljem i razlogom zagovaranja i adekvatnog financiranja.

Dr. Alberta Arthus, kao predstavnica Rockefeller Foundation iz New Yorka, u svom je predavanju “*Campus-Based Libraries in the United States : Challenged by Change*” govorila o izazovima koji se nameću fakultetskim knjižnicama u današnje informatičko vrijeme. Programi i usluge knjižnica usmjereni su prema vlastitim institucijama ali i široj, međunarodnoj suradnji, u okviru knjižničarskih udruženja (ACRL, ARL, RLG, CLIR, i dr.). Spomenula je primjenu LibQual – kvalitativnih mjerenjima u radu s korisnicima. Naglasila je potrebu veće aktivnosti u području marketinga i odnosa s javnošću. Također je bilo riječi o očekivanjima koja se postavljaju konzorciju fakultetskih knjižnica i načinima na koje fakulteti pribavljaju financijska sredstva (članarine, naplata usluga, donacije od privatnih osoba i iz zaklada, državna potpora, itd.). Često privatni fondovi financiraju knjižnice javnih učilišta i obrnuto. Od knjižnica se očekuje fleksibilnost razmišljanja u odnosu na nove korisničke profile, nove tehnologije i vještine, i nove vrste usluga. Posebna se pažnja u SAD posvećuje popularizaciji, propagiranju knjižničarskih zvanja i većoj motivaciji za stalnu izobrazbu, napredovanje i ostanak u struci.

Iz finske Nacionalne knjižnice, iz Helsinkija, gošća je bila Kristiina Hormia-Poutanen. Naslov njenog predavanja je bio: “*Developing digital library services in Finland – government providing funding for core services*”. Finsko Ministarstvo obrazovanja objedinjuje uloge i za područje kulture i za znanost i obrazovanje. Postoje 3 knjižnična konzorcija (Linnea, FinELib i AMKIT), koji su podijelili područja interesa, i 4 samostalna knjižnična sektora, čiji su predstavnici zastupljeni u radnim tijelima Ministarstva. Radi se na tome da Ministarstvo garantira financiranje osnovnih usluga, kao što su razvoj nacionalnih baza podataka, koordiniranje knjižničnim sustavom na webu, razvoj statističkih istraživanja i nacionalnih licenci. Također i da podupire knjižnične projekte.

Potpredsjednica za knjižničnu i informatičku djelatnost iz National Geographic Society (Washington), mr. Susan Pfifer Canby, održala je predavanje “*More than Keeping Pace – Providing a Competitive Edge*”. Naglasila je važnost spoznaje vlastitih prednosti – znanja, vještina, iskustva – u definiranju proizvoda i usluga, i oblikovanju

strategije. Utvrđivanje profila korisnika i detaljna razrada plana poslovanja, briga o diseminaciji i pogodnostima pristupa, vrednovanje rezultata – donose i veće efekte poslovanja, veći utjecaj u javnosti. Dobri strateški potezi su: formiranje interesnih grupa, istraživanje mogućeg proširenja djelokruga rada, ekonomičnost u troškovima (ispitivanje ušteda), izbjegavanje redundantnih situacija, istraživanje “sivih zona”. Motivacije se mogu pronaći usmjeravajući pažnju ka kompetitivnom okruženju, mogućnostima za voditeljsku poziciju, ustrajnosti u planovima, iniciranju aktivnosti, i spremnosti na promjene.

“*Komparativna analiza projektnih natječaja EU – Hrvatska*” bila je tema izlaganja ravnateljice Sveučilišne knjižnice u Rijeci, Senke Tomljanović. Analizirana je natječajna dokumentacija za projekte/programme na temelju kojih se dobivaju jasni uvjeti i smjernice za izradu projekata i način praćenja njihove realizacije. Transparentan prikaz ciljeva, sadržaja i financijskih okvira programa za koje se osiguravaju financijska sredstva, i navedeni uvjeti za projekte, utječu na uspješnost realizacije prihvaćenih projekata. Uspoređeni su ključni elementi nekoliko europskih i hrvatskih programa, u okviru kojih se financiraju knjižnični projekti, zahtjevi financijera i način praćenja ostvarivanja. Nedostatak detaljnih i jasnih odrednica u procesu od prijave, prihvaćanja i praćenja projekata, mogu biti uzrokom neuspješnosti realizacije i nejasnim odnosom financijera i nositelja programa.

O istraživanju “*Marketing u medicinskim knjižnicama: uloga knjižničara u promociji usluga i mogućnosti knjižnice*” prilog su pripremile autorice Gordana Ramljak, iz knjižnice Klinike za traumatologiju i Tanja Sušec, iz knjižnice Kliničke bolnice Sestara milosrdnica u Zagrebu. Najprije je bio osvrt na povijest primjene marketinga u knjižnicama – nekoliko svjetskih i domaćih primjera. Analizirajući glavne postavke marketinga – drugačiji način razmišljanja, pozitivan stav, samopouzdanje i primjena posebnih vještina – autorice su nastojale dati odgovor na glavna pitanja: kakav je marketing primjenjiv u knjižnicama i koliko on može promijeniti uvjete rada i utjecati na razvoj medicinskih knjižnica.

Iz Udruge Nit na stručnom je skupu izlagala Marija Raos o “*Mogućoj ulogi knjižnica u zajednici: prikupljanje financijskih sredstava*”. Naglasila je da 21. stoljeće nosi nove izazove projektnom managementu, modelima projekata, marketingu i financiranju kroz sponzorstva i donacije. Umrežavanjem i međunarodnom razmjenom i suradnjom je moguće pronaći neka rješenja koja vode izvorima potrebnih financijskih sredstava za rad knjižnica.

O jednom konkretnom primjeru suradnje, aktualnom projektu “*Informacije o Europskoj uniji u narodnim knjižnicama*” govorile su suradnice na projektu Blaženka Peradenić-Kotur (NSK, Zagreb) i mr. Žaneta Baršić-Schneider (HIDRA, Zagreb). Taj projekt, već drugu godinu uspješno provodi Hrvatsko knjižničarsko društvo u suradnji s 10 regionalnih društava i Nizozemskim udruženjem narodnih knjižnica, uz

potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, na području RH. Temeljeno na nacionalnoj strategiji razvitka, europskim smjernicama i Unescovim dokumentima, ostvaruje se program koji pridonosi osposobljavanju djelatnika lokalnih knjižnica za pronalaženje, korištenje i daljnje širenje informacija o Europskoj uniji. Na taj način te narodne knjižnice postaju mjesta kompetentnih odgovora na upite lokalne zajednice vezane uz različita pitanja europskih integracijskih procesa. Izlaganjem su obuhvaćene metode i vrste aktivnosti kojima se program provodi, korisnici programa, i pregled dosadašnjeg iskustva.

Drugi je dan započeo predstavljanjem projekta Tempus SCM: *“A model of the library system at the University of Zagreb”*. Uvodne je napomene i pojašnjenja dala mr. Marina Mihalić, u ime koordinatora rada na projektu, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Ovaj jednogodišnji TEMPUS projekt je iz programa Europske komisije i odvija se u suradnji sa Sveučilišnom knjižnicom iz Donje Saske, iz Goettingena (Njemačka), kao ugovarateljem, Kraljevskom knjižnicom iz Danske i Nacionalnom knjižnicom iz Finske. Hrvatski su partneri u projektu: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Sveučilište u Zagrebu i CARNet. Cilj projekta je uspostava funkcionalnog modela i organizacija knjižničkog sustava Sveučilišta u Zagrebu, koji uključuje fakultetske, odjelne i institutske knjižnice. U ovoj prvoj javnoj promociji čuli smo kako će se projektom definirati funkcionalna mreža, izraditi smjernice i preporuke daljnjeg rada Knjižničkog sustava Sveučilišta te njegovog povezivanja s ostalim visokoškolskim knjižnicama u Hrvatskoj i izvan nje, kao otvorenog, ali jedinstvenog sustava.

Detaljnije o radu na projektu izložili su voditelji pet radnih skupina. Skupine imaju tri do šest članova, a radi se na temama: Nabava, Obrada fondova i bibliografija, Posudba i informacijske službe (- rad s korisnicima), Zaštita fondova i Razvoj. Slušateljstvo je upoznato s ciljevima i očekivanim rezultatima svake skupine, te terminskim planovima za provođenje.

Posteru su bili postavljeni već po dolasku sudionika na skup, pa su se kroz razgovore s autorima i tijekom posterske sesije od sat vremena zainteresirani mogli upoznati s konkretnim situacijama u pojedinim sredinama. Bilo je prijavljeno 14 postera iz različitih specijalnih i visokoškolskih knjižnica: iz Končarovog Instituta za elektroniku (Zagreb), s Filozofskog fakulteta (Zagreb), s Fakulteta političkih znanosti (Zagreb), s pravnih fakulteta (Rijeka i Split), s PMF-a - Fizičkog odjela (Zagreb), iz HAZU – Jadranskog zavoda (Zagreb), iz INA-e (Zagreb), iz Hrvatskog zavoda za norme (Zagreb), iz sveučilišnih knjižnica u Splitu, Rijeci i Zagrebu, te iz Univerzitetske biblioteke (Beograd).

Jadranski zavod je bio zastupljen posterom Marule Vujasinović *“Financiranje knjižnice JZ HAZU u 15 godina rada”*.

Radovi s dosadašnjih skupova su se objavljivali u posebnom izdanju Hrvatskog

knjižničarskog društva – Zborniku Dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica – od skorijeg doba recenziranoj publikaciji. Tako se očekuje da će biti i s ovogodišnjim izlaganjima i priložima sa skupa pa su autori pozvani da pošalju svoje radove.

Održane su i dvije radionice, u isto vrijeme, pa se slušateljstvo podijelilo prema interesima. Teme su bile: “*Javno zagovaranje za specijalne i visokoškolske knjižnice*”, i “*Nabava i međuknjižnična posudba : nova strategija poslovanja*”. Na temelju pripremljenih priloga povele su se diskusije koje su nastojale izlučiti glavne probleme i pokušale usmjeriti razmišljanja o njihovom rješavanju, u skladu s nacionalnim interesima i razvojnim planovima.

Neki od izdavača, sponzora, imali su se prilike predstaviti i kraćim izlaganjima: Brill, Blackwell, EBSCO, Katarina Zrinski.

Posebna je pažnja posvećena predstavljanju knjige dr. Maje Jokić: “Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada”. Bilo je zanimljivo čuti o sadržaju i namjeni te vrijedne publikacije o temi koja je vrlo malo zastupljena u domaćoj produkciji.

Time je završen glavni službeni dio 8. Dana, a većina sudionika se odazvala organizatorovom pozivu na izlet u subotu, 29. travnja. Bili su uključeni stručni te kulturno-informativni i turistički sadržaji.

Marula Vujasinović, dipl. bibl.

Voditeljica knjižnice Jadranskog zavoda HAZU